

Igitabo cya Daniyeli – Ijana na Cumi n'Irindwi

*Guhishurwa kw'Itegeko ry'Umunsi w'Icyumweru Rigiye Kuza Vuba:
Iseengura rya Tipologiya ry'Ikimenyetso cyo Guhunga*

Jeff Pippenger
2024-03-05

Mushiki White agaragaza ko itegeko rya Dimanche rigiye kuza vuba ari ryo “kimenyetso,” cyagereranyijwe n'ingabo z'i Roma zagose Yerusalemu mu mwaka wa 66, kandi mu kubigenza atyo, akagaragaza itsinda rifite amaso ritareba, n'amatwi atumva.

“Iteka riri imbere yacu. Umwenda ugiye gukurwaho. Twebwe turi muri uyu mwanya ukomeye kandi w'inshingano, ni iki dukora, ni iki dutekerezaho, ku buryo twizirika ku rukundo rw'ubwikunde rwo gukunda kwiberaho mu bworoherane, mu gihe imitima y'abantu irimbuka idukikije? Mbese imitima yacu yarabaye ibamba rwose? Ntitwashobora se kumva cyangwa gusobanukirwa ko dufite umurimo wo gukora wo gukiza abandi? Bene Data, mbese muri abo bafite amaso ntibabone, kandi bafite amatwi ntibumve? Mbese ni ubusa ko Imana yabahaye kumenya ubushake bwayo? Mbese ni ubusa ko yabohereje umuburo ukurikiye undi? Mwizera amagambo y'ukuri kw'iteka ryose yerekeye ibigiye kuza ku isi, mwizera ko imanza z'Imana zimanitse hejuru y'abantu, maze mugakomeza kwicara mwiberaho mu mutekano, muri abanebwe, batitaye ku byo bakwiriye kwitaho, kandi bakunda ibibanezeza?”

“Ubu si igihe noneho kugira ngo ubwoko bw'Imana bushinge ibyifuzo byabwo ku isi cyangwa ngo bubike ubutunzi bwabwo mu isi. Igihe ntikiri kure, ubwo, nk'uko byagendekeye abigishwa ba mbere, tuzahatirwa gushaka ubuhungiro ahantu hameze ubutayu kandi hitaruye. Nk'uko kugotwa kwa Yerusalemu n'ingabo z'Abaroma kwabaye ikimenyetso cyo guhungira kure ku Bakristo b'i Buyuda, ni ko no kwihesha ububasha kw'ishyanga ryacu mu itegeko rishyira mu bikorwa isabato ya papa bizatubera umuburo. icyo gihe ni bwo bizaba ari igihe cyo kuva mu migi minini, twitegura kuva no mu mito tukajya kuba mu ngo zitaruye, ahantu hihishe mu misozi.” Testimonies, volume 5, 464.

Itegeko ry'umunsi w'Icyumweru rigiye kuza vuba muri Leta Zunze Ubumwe z'Amerika ni ikimenyetso cy'imbuzi (ikimenyetso), “cyo kuva mu migi minini, mu rwego rwo kwitegura kuva no mu migi mito mujya mu ngo zitaruye ahantu hihishe mu misozi.” U-Adventisime wa Lawodikiya ahanini ntumenya ko ihurizo ry'itegeko ry'umunsi w'Icyumweru muri Leta Zunze Ubumwe z'Amerika risohozwa “ikimenyetso” kivugwa mu gitabo cyitwa The Great Controversy. Cyashushanyijwe mbere n'“ikimenyetso” cyo ku ntangiriro y'iyo myaka itatu n'igice. “Ikimenyetso” cyasohoye mu kugotwa kwa mbere kwa Yerusalemu kwabaye mu mwaka wa 66, kandi gishushanya “ibendera” rizamurwa ku itegeko ry'umunsi w'Icyumweru rigiye kuza vuba.

Kurimburwa nyakuri kwa Yerusalemu kwakozwe na Tito mu mwaka wa 70 nyuma ya Kristo, kandi kugotwa kwa Tito kwari kwabanje kugereranywa n'ugotwa kwa Cestius kwabaye mu mwaka wa 66 nyuma ya Kristo, kuko Yesu ahora yerekana iherezo ry'ikintu akarikoresheje intangiriro y'ikintu. Ugotwa kwa Cestius kwabaye mbere ni ko kwari “ikimenyetso” cyo guhunga

Yesu yari yaratanze, si ukugotwa kwa Tito. Kumwe kwari ukugotwa kwabaye mu ntangiriro, ukundi kukaba ukugotwa kwabaye ku iherezo.

“Nta Mukristo n’umwe warimbukiye mu kurimbuka kwa Yerusalemu. Kristo yari yaraburiye abigishwa Be, kandi abizeye amagambo Ye bose bagumye maso bategereje ikimenyetso cyasezeranyijwe. Yesu yaravuze ati: ‘Ariko nimubona i Yerusalemu hagoswe n’ingabo, muzamenye ko kurimbuka kwaho kuri bugufi. icyo gihe abari i Yudaya bazahungire ku misozi; n’abari hagati muri wo bahavemo.’ Luka 21:20, 21. Abaroma bayobowe na Cestius bamaze kugota uwo murwa, batunguranye bava ku rugota kandi ibintu byose byasaga n’ibiboroheye kugira ngo bahite batera. Abari bagotewe, bamaze kwiheba ko badashobora kwirwanaho ngo batsinde, bari hafi kwishyikiriza, ubwo umugaba w’Abaroma yakuragayo ingabo ze nta mpamvu n’imwe igaragara. Ariko ubuyobozi bw’impuhwe bw’Imana bwari buyoboze ibyabaga ku bw’ineza y’ubwoko Bwayo. Ikimenyetso cyasezeranyijwe cyari cyatanze ku Bakristo bari bategereje, kandi noneho habonetse uburyo bwo kugira ngo abashaka bose bumvire umuburo w’Umukiza. Ibyabaye byarategetswe ku buryo ko yaba Abayuda cyangwa Abaroma batashoboraga kubabuza guhunga. Cestius amaze gusubira inyuma, Abayuda, basohotse i Yerusalemu, birukankiye ingabo ze zasubiraga inyuma; kandi ubwo izo mpande zombi zari zihugiye rwose muri iyo mirwano, Abakristo babonye uburyo bwo kuva muri uwo murwa. Muri icyo gihe kandi igihugu cyari cyarakuweho n’abanzi bashoboraga kugerageza kubagota no kubabuza inzira. Mu gihe cy’urugota, Abayuda bari bateraniye i Yerusalemu kwizihiza Umunsi Mukuru w’Ingando, bityo Abakristo bo mu gihugu hose babasha guhunga ntawe ubahungabanyije. Nta gutinda, bahungiye ahantu h’umutekano—umurwa wa Pella, mu gihugu cya Pereya, hakurya ya Yorodani.” Intambara Ikomeye, 30.

Kugotwa kwa Yerusalemu na Cestius mu mwaka wa 66 kwasohoje “ikimenyetso” cy’umuburo Kristo yari yarandikiye Abakristo bo muri ayo mateka, ariko kugotwa kwa Tito mu mwaka wa 70 nyuma ya Kristo ntikwatanze “ikimenyetso” cyo guhunga. Muri uko kugotwa nta Bakristo bari bagisigaye mu murwa, kandi uko kugotwa kwa nyuma kwatumye Yerusalemu irimburwa; kandi mu irimbuka rya Yerusalemu “nta Mukristo n’umwe wahatikiriye,” kuko Abakristo bari barahunze mu ntangiriro z’ayo mateka.

Ingabo z’Abayahudi, zikurikiye Cestius n’ingabo ze, zagabye igitero ku ngabo ze z’inyuma n’ubukana bukomeye ku buryo byari hafi kuziteza kurimbuka burundu. Byagoranye cyane kugira ngo Abaroma babashe gusubira inyuma. Abayahudi bo barokotse hafi nta gihombo bagize, kandi basubiranye i Yerusalemu iminyago yabo mu ntsinzi. Nyamara iyo ntsinzi yabonetse mu maso yazaniye ikibi gusa. Yabateye uwo mwuka wo kunangira no kurwanya Abaroma, maze bidatinze uzana umubabaro utavugwa ku murwa wari waraciriweho kurimbuka.

“Byari biteye ubwoba amakuba yagwiriyeye Yerusalemu igihe Tito yongeye kugotera uwo murwa. Uwo murwa wagoswe mu gihe cya Pasika, ubwo miliyoni z’Abayahudi zari ziteraniye mu nkuta zawo.” The Great Controversy, 31.

Uherye ku Minsi mukuru w'Ingando mu mwaka wa 66 kugeza kuri Pasika yo mu mwaka wa 70 ni imyaka itatu n'igice, ari yo mu buryo bw'ubuhanuzi iminsi igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu. Kuva mu mwaka wa 66 kugeza mu mwaka wa 70, Roma y'abapagani yakandagiye ahera n'ingabo, nk'uko Roma ya gipapa yakandagiye umurwa wera mu gihe cy'amezi mirongo ine n'abiri, uherye mu mwaka wa 538 kugeza mu wa 1798.

Ariko urugo rwo hanze rw'urusengeru urureke, kandi nturupime; kuko rwahawe abanyamahanga: kandi bazakandagira umurwa wera amezi mirongo ine n'abiri. Iyahishuwe 11:2.

Roma ya gipagani na Roma ya gipapa byombi byakandagiye i Yerusalemu mu minsi (imyaka) igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu, bityo bigaragaza ko Roma ya none izakandagira Yerusalemu yo mu mwaka yo mu minsi y'imperuka mu gihe cy'ikigereranyo cy'iminsi igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu. icyo gihe cy'ikigereranyo kizatangira igihe itegeko ry'Uminsi w'Icyumweru rizaba rigiye gushyirwaho muri Leta Zunze Ubumwe za Amerika, ubwo igisebe cyica kizaba gikize.

Nuko mbona kimwe mu mitwe yayo kimeze nk'icyakomerekejwe kugeza ku rupfu; maze igikomere cyayo cyica kirakira: isi yose itangirira iyo nyamaswa irayikurikira. Baramya cya kiyoka cyahaye iyo nyamaswa ubushobozi; kandi baramya iyo nyamaswa, bavuga bati: Ni nde uhwanyeye n'iyonyamaswa? Ni nde wabasha kurwana na yo? Nuko ihabwa akanwa kavuga amagambo akomeye n'ibitutsi byo gutuka Imana; kandi ihabwa ubushobozi bwo kumara amezi mirongo ine n'abiri. Iyahishuwe 13:3-5.

Amezi mirongo ine n'ibiri y'ikigereranyo y'itotezwa rya papa ni yo "saha" y'ikibazo cy'itegeko ryo ku Cyumweru. Iyo "saha" itangirana n'"ikimenyetso" (ibendera), kandi igasozwa n'"ibimenyetso." "Ikimenyetso" cy'ibendera ku itegeko ryo ku Cyumweru kizatara abakristo bose bazaba bakiri i Babuloni guhungira ku musozi wera w'icyubahiro washyizwe hejuru (uzamuwe) kurusha indi misozi.

Kandi mu minsi y'imperuka, umusozi w'inzu y'Uwiteka uzashikama ku mutwe w'imisozi, kandi uzashyirwa hejuru y'udusozi; kandi amahanga yose azawusendaho. N'abantu benshi bazagenda bavuga bati: Nimuze, tuzamuke tujye ku musozi w'Uwiteka, ku nzu y'Imana ya Yakobo; kandi izatwigisha inzira zayo, natwe tuzagenda mu mayira yayo: kuko amategeko azaturuka i Siyoni, kandi ijamba ry'Uwiteka rizaturuka i Yerusalemu. Yesaya 2:2, 3.

Guhunga mu mugi bitewe n'itegeko rihatira kuramya ku Cyumweru byari byaragereranyijwe mbere n'uguhunga kw'Abakristo mu mwaka wa 66, kandi n'uguhunga kw'itorero mu mwaka wa 538 igihe ryahungiraga mu butayu.

Maze uwo mugore ahungira mu butayu, aho afite ahantu hateguwe n'Imana, kugira ngo bamuragirireyo iminsi igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu. Iyahishuwe 12:6.

Irimbuka rya Yerusalemu, uherye ku kugotwa kwa mbere kugeza ku kugotwa kwa nyuma, ryamaze imyaka itatu n'igice; ariko ubutumwa bwo kuburira ku irimbuka ryari rigiye kuza bwatanzwe mu gihe cy'imyaka irindwi, imyaka itatu n'igice mbere y'ukugotwa kwa mbere

n’imyaka itatu n’igice nyuma yako.

“Ubuhanuzi bwose Kristo yatanze bwerekeye kurimbuka kwa Yerusalemu kwasohoye ku buryo nyabwo nk’uko bwari bwaratangajwe. Abayahudi biboneye ukuri kw’amagambo ye yo kuburira ati: ‘Iyipimo mupimisha ni cyo namwe muzapimwaho.’ Matayo 7:2.

“Habonetse ibimenyetso n’ibitangaza, biteguza amakuba no kurimbuka. Mu gicuku cy’ijoro, umucyo udasanze urabagirana hejuru y’urusengero n’igicaniro. Ku bicu byo mu kirenga cy’izuba, habonekaga amashusho y’amagare y’intambara n’abagabo b’intambara bateraniraga urugamba. Abatambyi bakoreraga nijoro mu buturo bwera batewe ubwoba n’amajwi y’amayobera; isi iratigita, kandi humvikana amajwi ya benshi barangurura bati: ‘Nimuve hano.’ Irempo rikomeye ry’iburasirazuba, ryari riremereye cyane ku buryo ryashoboraga kutafungwa n’abagabo makumyabiri, kandi rikaba ryarakingishijwe imijishi minini y’icyuma yari yimbitse cyane mu mbuga y’ibuye rikomeye, ryarafungutse mu gicuku, nta muntu n’umwe ugaragara warikoze.—Milman, *The History of the Jews*, igitabo cya 13.”

“Mu gihe cy’imyaka irindwi, umuntu yakomeje kugenda azamuka amanuka mu mihanda y’i Yerusalemu, atangaza amakuba yagombaga kuza kuri uwo murwa. Ku manywa na nijoro yaririmba indirimbo y’icyunamo y’umuburogo ati: ‘Ijwi riturutse iburasirazuba! ijwi riturutse iburengerazuba! ijwi riturutse mu miyaga ine! ijwi rirwanya Yerusalemu kandi rirwanya urusengero! ijwi rirwanya abakwe n’abageni! ijwi rirwanya abantu bose!’—Ibid. Uyu muntu w’umunyamahanga yarafunzwe kandi akubitwa ibiboko, ariko nta kirego na kimwe cyigeze gisohoka mu kanwa ke. Iyo bamukoraga isoni kandi bakamutuka, yasubizaga gusa ati: ‘Makuba, makuba kuri Yerusalemu!’ ‘makuba, makuba ku bayituyemo!’ Gutaka kwe kuburira ntikwigeze gucogora kugeza igihe yicirwaga mu kugotwa k’umurwa yari yaravuze mbere.” *The Great Controversy*, 29, 30.

Kurimbuka kwa nyuma kwa Yerusalemu nyakuri mu mwaka wa 70 kwabanje kubanzirizwa n’“ibimenyetso n’ibitangaza” byagaragazaga “amakuba n’irimbuka.” “Ibimenyetso” by’umuburo byagaragaye mu gihe cy’imyaka itatu n’igice mbere y’igotwa rya mbere, no mu myaka itatu n’igice yagejeje ku kurimbuka. “Ibimenyetso” (mu bwinshi) byagaragazaga ukurimbuka kwari kuza ntibyari cya “kimenyetso” cy’umuburo wo guhunga, ahubwo byari itangazo ry’iherezo ryegereje ry’igihe cy’imbabazi.

Mu gukandagirizwa kwa Yerusalemu yo mu buryo bw’umwuka kuva mu 538 kugeza mu 1798, “ikimenyetso” cy’umuburo cyo guhunga, cyari igihe ikizira kizana ubuhenebere cyabaga cyagaragaye, ni bwo “uwo muntu w’icyaha” “yahishurwaga” nk’“umwana wo kurimbuka; urwanya kandi akishyira hejuru y’icyitwa Imana cyose, cyangwa icyubahwa; ku buryo yicara mu rusengero rw’Imana nk’Imana, yiyerekana ko ari Imana.”

Nuko rero nimubona ikizira giteza umusaka, cyavuzwe na Daniyeli umuhanuzi, gihagaze ahantu hera, (usoma abyumve.) Matayo 24:15.

Ubwo Abakristo b’ayo mateka bamenyaga icyo “kimenyetso,” bahungiyeye mu butayu mu gihe cy’imyaka igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu.

Byasabye urugamba rukomeye kandi rw'akababaro kugira ngo abashakaga gukomeza kuba indahemuka bahagarare bashikamye barwanye uburiganya n'ibizira byari byihishe mu myambaro y'ubusaseridoti kandi byinjijwe mu itorero. Bibiliya ntiyemewaga nk'ihame ngenderwaho ry'ukwizera. Inyigisho y'ubwisanzure mu by'idini yitwaga ubuyobe, kandi abayishyigikiraga baranzwe urwango kandi baratotezwa.

“Nyuma y'intambara ndende kandi ikaze, abo bake b'indahemuka bafashe icyemezo cyo gusesa ubumwe bwose n'itorero ryayobye, niba ryari rikomeje kwanga kwibohoza ibinyoma no gusenga ibigirwamana. Babonye ko gutandukana byari ngombwa rwose niba bashakaga kumvira ijambo ry'Imana. Ntibashoboraga kwihanganira amakosa yica ubugingo bwabo ubwabo, kandi ngo banashyireho urugero rwashyira mu kaga ukwizera kw'abana babo n'abazabakomokaho. Kugira ngo babone amahoro n'ubumwe, bari biteguye kwemera icyatangwa cyose gihuje no kuba indahemuka ku Mana; ariko bumvise ko ndetse n'amahoro yaba aguzwe igiciro gihanitse cyane aramutse abonetse haturwa ihame. Niba ubumwe bwashoboraga kuboneka gusa binyuze mu guca ku ruhande ukuri no gukiranuka, ubwo noneho habeho gutandukana, ndetse habeho n'intambara.” *The Great Controversy*, 45.

Ubwo imyaka igihumbi magana abiri na mirongo itandatu y'itotezwa rya gipapa yendaga kugera ku musozo, habayeho “ibimenyetso” (mu bwinshi), kandi nk'uko byari bimeze ku “bimenyetso” byo ku iherezo ry'iminsi igihumbi magana abiri na mirongo itandatu ubwo Roma y'abapagani yahonyoraga Yerusalemu nyakuri; ibyo “bimenyetso” ntibyari ibimenyetso byo guhunga.

“Umukiza atanga ibimenyetso byo kuza Kwe, kandi ikirenze ibyo, akena igihe ikimenyetso cya mbere muri ibyo kizabonerwaho: ‘Ako kanya nyuma y'umubabaro wo muri icyo minsi izuba rizijima, kandi ukwezi ntikuzatanga umucyo wako, n'inyenyeri zizava mu ijuru zigwe, kandi imbaraga zo mu ijuru zizanyeganyezwa: maze ni bwo ikimenyetso cy'Umwana w'umuntu kizaboneka mu ijuru: kandi ni bwo imiryango yose yo mu isi izaboroga, kandi bazabona Umwana w'umuntu aza ku bicu byo mu ijuru afite imbaraga n'ubwiza bwinshi. Kandi azatuma abamarayika Be bazanye ijwi rikomeye ry'impanda, kandi bazakoranya intore Ze bazikuye mu muyaga ine, uhereye ku mpera imwe y'ijuru ukageza ku yindi.’”

“Igihe itotezwa rikomeye rya kipapa ryari rirangiye, Kristo yaravuze ko izuba rizijima, kandi ko ukwezi kutazatanga umucyo wako. Hanyuma inyenyeri zizagwa zive mu ijuru. Kandi aravugaga ati: ‘Nimwigire ku mugani w'igiti cy'umutini; Iyo ishami ryacyo rikiri ryoroshye, kandi rigatera amababi, mumenya ko impeshyi iri hafi: ni ko namwe, nimubona ibyo bintu byose, mumenya ko ari hafi, ndetse ageze ku rugu.’ *Matayo 24:32, 33, margin.*”

“Kristo yatanze ibimenyetso by'ukuza Kwe. Aratangaza ko dushobora kumenya igihe Aba ari bugufi, ndetse ageze ku miryango. Avuga iby'ababona ibyo bimenyetso ati: ‘Iki gihe ntikizashira, kugeza aho ibyo byose bizasohorerera.’ Ibyo bimenyetso byaragaragaye. Ubu tuzi tudashidikanya ko ukuza k'Umwami kwegerereje. Aravugaga ati: ‘Ijuru n'isi bizashira, ariko amagambo Yanjye ntazashira.’” *The Desire of Ages*, 631, 632.

Igihe “ya myaka itatu n'igice Yerusalemu imaze irimo gukandagirirwa” n'i Roma ya gipapa yari iri kurangira, habayeho urukurikirane rw’“ibimenyetso,” byaranze ukuza kwa Kristo kandi bitangiza amateka y'Abamilerite. Amateka y'Abamilerite agomba gusubirwamo uko yakabaye nyirizina mu

minsi ya nyuma. Ibyo “bimenyetso,” byagaragaye “mu mperuka y’akarengane gakomeye ka gipapa,” byari byarashushanyijwe mbere n’“ibimenyetso” byagaragaye igihe imyaka itatu n’igice yo gukandagirirwa kwa Yerusalemu yarangiraga, kuva mu mwaka wa 66 kugeza mu wa 70, n’i Roma ya gipagani. Bityo rero, hashingiwe ku bahamya babiri, hazabaho “ikimenyetso” cy’ibendera gishyizwe hejuru mu isaha y’umutingito ukomeye, ari cyo kimenyetso cyo kuburira guhunga mu mateka y’i Roma ya none, kandi hazabaho n’“ibimenyetso” mu bwinshi, bizabaho mu isoza ry’igihe cy’akarengane cy’i Roma ya none mu minsi ya nyuma.

Tuzakomeza iyi nyigisho mu ngingo ikurikira.

“Soma igice cya 21 cya Luka. Muri cyo Kristo atanga umuburo agira ati: ‘Mwirinde, kugira ngo imitima yanyu itazaremerezwa n’ubusindwe bwo kurya no kunywa birenze urugero, n’ubusinzi, n’imihangayiko y’ubu buzima, uwo munsu ukazabagwa gitumo. Kuko uzaza nk’umutego ku batuye bose ku isi yose. Nuko rero mube maso, kandi musenge iteka, kugira ngo muboneke ko mukwiriye kuzarokoka ibyo bintu byose, no guhagarara imbere y’Umwana w’umuntu’ (Luka 21:34–36).”

“Ibimenyetso by’ibihe birimo gusohora mu isi yacu, nyamara amatorero muri rusange agaragazwa nk’asinziye. Mbese nitwagombye gufata umuburo dukura ku byabaye ku bakobwa b’abapfapfa, ubwo igihe ijwi ryavugaga riti, ‘Dore umukwe araje; musohoke mujye kumusanganira,’ basangaga nta mavuta bafite mu matara yabo? Maze igihe bagiye kugura amavuta, umukwe yinjirana n’abakobwa b’abanyabwenge mu birori by’ubukwe, maze urugi rurakingwa. Igihe abakobwa b’abapfapfa bageraga aho ibirori byabereye, bahabonera kwangirwa batari biteze. Nyir’ibirori yaravuze ati, ‘Sinzi abo muri bo.’ Basigaye bahagaze hanze mu muhanda w’ubusa, mu mwijima w’ijoro.” Manuscript Releases, volume 15, 229.